

S 16A/B (Caproni Ca 313)

1936 års försvarsbeslut innebar bl a att Flygvapnet skulle omorganiseras i renodlade bomb-, jakt- respektive spaningsflottiljer. Materieförsörjningen skulle säkras genom import, och förfrågningar och vissa beställningar gjordes i bl a USA, Storbritannien, Frankrike och Holland.

Sedan de svenska beställningarna m h t krigssituationen kommit att upphävas befanns att lösningen kunde sökas i den italienska flygindustrin.

Tankarna realiserades och för det svenska flygvapnet beställdes, förutom två typer av jaktflygplan, Fiat Cr42 (svensk beteckning J 11) och Reggiane 2000 (J 20) Caproni Ca 313, som fick beteckningarna B-, S- och Tp 16.

Sammanlagt tecknades kontrakt på 84 flygplan Caproni Ca 313 under hösten-/våren 1940-1941. Flygplanen var från början avsedda för Frankrike och Storbritannien, men då Italien inträdde i andra världskriget stoppades leveranserna dit.

Flygplanen fanns vid fabriken i Italien, men utan motorer. Sverige valde då att inhandla och låta montera Isotta Fraschini Delta RC35-motorer om 750 hk.

Den första och andra serien om totalt 70 flygplan fördelades mellan F7 (B 16A) och F3 (S 16A). En tredje serie, ursprungligen avsedd som torpedflygplan (T 16A) och omfattande 14 flygplan användes dock från början som bombflygplan.

Två flygplan (3342 och 3344) kom att utnyttjas för personaltransporter och fick beteckningen Tp 16. I dessa ombyggda S 16 hade bombställ och en övre rörlig kulspruta urmonterats liksom kamerautrustningen och istället ersatts av fyra stolar, bord och särskild belysning.

Fpl 16 visade sig snart ha vissa allvarliga brister beroende på dels slarv vid tillverkningen, användningen av ersättningsmedel i flygbensinen, vilket löste upp delar av förgasarnas flottörer och orsakade motorbränder, dels också felhanterering vid förbanden. Det ledde till omfattande renoveringsarbeten med bl a byte av vingbalkar. I arbetet vid F 11:s verkstäder i Nyköping deltog ett stort antal inmöntrade skickliga svenska trähantverkare, flygplan- och motortekniker. Arbetet pågick under tiden augusti 1942-februari 1943 och gällde samtliga kvarvarande flygplan. Sedan det avslutats återgick totalt 67 flygplan som S 16A och 14 som S 16B, fördelade mellan F3 och F 11.

Spaningsutrustningen i flygplan S 16 utgjordes av kameror: Spaningskamera 4 (Ska 4) och Handkamera 6 (HK 6), i övrigt gällde besättningens ögonspaning. Besättningen utgjordes normalt av förare, spanare, flygskytt/mekaniker och flygsignalist.

Flygplanen var utrustade med två fasta och två rörliga 8 mm kulsprutor m/22.

Tidigt under S 16-epoken bedrevs flygspaningen från hemmaflottiljerna (F3 resp F11). Under 1943 hade F 11 övertagit samtliga S 16, och allt eftersom krigsläget i omvärlden skärptes

skapades särskilda flygspaningsgrupper om 4-5 operativa flygplan. De utgrupperades på krigsbaser nära respektive tilldelade och av Försvarsstaben fastställda spaningsområden.

Spaningsgrupperna lydde formellt under sin divisionschef vid F 11 depå. men operativt leddes verksamheten av försvarsstaben, till vilken också rapporteringen skedde.

Verksamheten, som inte minst avsåg kontroll av den tyska krigsmarina och civila sjöfarten, kom tidvis att bedrivas nära de baltiska och tyska kusterna. Detta innebar bl a att tre flygplan förlorades genom nedskjutning från tyskt jaktflyg, två utanför Balticum och ett i Kattegatt. I ett fall överlevde tre ur besättningen, i övriga fall förlorades besättningarna. Endast två av de omkomna återfanns efter en tid, däremot inget av flygplanen.

Flygplan S 16 utgick ur Flygvapnets organisation efter krigsslutet och kom därefter att i stor utsträckning ställas upp på ett mindre fält på norra Visingsö och användas som mål för Flygvapnets skjutövningar.

Inget flygplan S 16 har sparats, men i samband med att filmen ”Tre Kärlekar” skapades byggdes en fullskalamodell, som numera kan ses vid Flygvapenmuseum i Linköping.

Data och prestanda:

Motorer	2 x IF Delta RC35 om 720 hk
Besättning	4 (förare, spanare, mekaniker/skytt, signalist/skytt)
Längd	11,80 m
Spännvidd	16,65 m
Höjd	3,70 m
Max startvikt	5.900 kg
Toppfart	432 kmt
Beväpning	4 st 8 mm ksp m/22
Antal i tjänst	67 (S 16A) och 14 (S 116B)
Registreringsnummer	3301-3338, 3341, 3342,3344-3370 (S 16A) och 33371-3384 (S16B)
Förband	F 3 och F 11
Spaningsutrustning	1 st höghöjdskamera/lod Ska4 brännvidd 15/25/40/50 cm 1 st översiktscamera/snedställd HK6, brännvidd 25/50cm 1 st handkamera HK7, brännvidd 13,5/25 cm

Källor:

<http://www.smb.nu/svenskavingar/flygplan>
http://sv.wikipedia.org/wiki/B_16
http://www.sunnerberg.com/flygplan/s16_ca313.htm
<http://www.avrosys.nu/Spaning/211S16.htm>
<http://www.fl1museum.se/caproni.htm>

”Caproni Ca 313 – En bok om ett flygplan, tiden och människorna omkring det” (faksimil av material skapat av författare med tidigare tjänsterfarenhet från Caproni Ca 313)